

11.Sınıf Tarih Değişen Dünya Dengeleri Karşısında Osmanlı Siyaseti Konu Anlatımı

Değişen Dünya Dengeleri Karşısında Osmanlı Siyaseti (1595-1774)

Osmanlı Devleti, kuruluşundan başlayıp XVII. yüzyıla gelene kadar sürekli gelişme ve ilerleme kaydeden bir devlettir. Ancak Avrupa'da XV. yüzyılın sonlarından itibaren ekonomik, siyasi, askerî ve kültürel alanda yaşanmaya başlayan değişimler, Avrupalı devletlerin hızla ilerlemesine ve o güne kadar bir dünya gücü olan Osmanlı Devleti'nin karşısına güçlü birer rakip olarak çıkmasına neden olmuştur.

XVII. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin yalnızca dış devletlerle ilişkilerinde sıkıntılı bir süreç yaşadığı dönemlerin başlangıcı değildir. Aynı zamanda içeride de çeşitli nedenlerden kaynaklanan sorunların baş gösterdiği dönemlerin başlangıcıdır. Bu konu anlatımımız da değişen dünya dengeleri karşısında Osmanlı Devleti'nin devletler ile olan ilişkilerini, toplumsal, ekonomik, askerî ve kültürel hayatta yaşadığı değişimleri çok yönlü olarak ele alacağız.

XVII. Yüzyılda Değişen Siyasi Rekabet İçerisinde Osmanlı Devleti'nin İttifak Girişimleri

Osmanlı- Avusturya İlişkileri

Savaş meydanında öldürülen Macar Kralı II. Layoş ile akrabalık bağı bulunan Avusturya Arşidükası (kralı) Ferdinand, Macaristan'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi üzerine Osmanlı Devleti ile sınır komşusu olmuş ve Osmanlı Devleti'ni kendisi için bir tehdit olarak görmeye başlamıştır.

Macar Kralı ile akrabalığını ileri süren Ferdinand, Macar Muharebesi'nden sonra Macar topraklarının kendine ait olduğunu iddia ederek, Macaristan'ın verilmesini istedi.

Böylece Macaristan'ı Osmanlı toprakları ile kendi toprakları arasında tampon bir bölge yapmayı planlamıştır. Ferdinand'ın bu istekte ısrarcı olması ve Osmanlı'ya ait topraklara zaman zaman saldırılarda bulunması Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde Osmanlı-Avusturya savaşlarını başlattı.

1533 yılına gelindiğinde Avusturya'nın barış talebi üzerine İstanbul Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma ile Avusturya yıllık vergiye bağlanırken Avusturya Arşidükası protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayıldı. İstanbul Antlaşması ile Avusturya, Osmanlı Devleti'nin siyasi üstünlüğünü kabul etse de Osmanlı hâkimiyetindeki Macaristan topraklarına saldırmaktan vazgeçmemiştir. Bu durum Kanuni Sultan Süleyman'ın birkaç kez Avusturya'ya karşı sefer düzenlemesine neden olmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman'ın 1566 yılında ölümünden sonra Avusturya ile 1593 yılına kadar herhangi bir mücadele yaşanmadı. Bu tarihte Avusturya'nın yeniden sınır ihlallerinde bulunması, Eflak, Erdel ve Boğdan Beyliklerinin Osmanlı Devleti'ne bağlı olmasına rağmen Avusturya'nın yanında yer almaları Osmanlı-Avusturya savaşlarını bir kez daha başlattı.

1533'te Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde imzalanan İstanbul Antlaşması ile Habsburg İmparatorluğu (Avusturya Arşidükalığı) üzerinde siyasi üstünlük sağlayan Osmanlılar bu üstünlüğü protokole taşımışlar ve Avusturya arşidükünün Osmanlı padişahına değil Osmanlı sadrazamına denk olduğu kabul edilmiştir.

1593'de başlayıp 1606'ya kadar devam eden Osmanlı-Avusturya Savaşları ve sonrasında imzalanan Zivatoruk Antlaşması Osmanlıların Avrupa karşısındaki üstünlüklerinin sona eriş belgesi olmuştur.

Bu duruma zemin hazırlayan faktörler arasında;

- Uzun süren savaşların yarattığı ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlar, Doğu Cephesinde Safeviler ile sona ermeyen mücadeleler, Anadolu'da çıkan ve büyük sorunlara neden olan Celali İsyanları, Avrupalı Devletler üzerinde Osmanlı ordusunun eski caydırıcılığının kalmaması sayılabilir.

Haçova Muharebesi (1596)

Avusturya'nın sınır ihlallerinin Balkanlar'daki Osmanlı hâkimiyetini tehlikeye düşürmesi üzerine III. Mehmet, ordunun başında sefere çıktı. Osmanlı ordusu ilk olarak Eğri Kalesi'ni alarak Avusturya ile Erdel Beyliği'nin bağlantısını kesti. Ardından Haçova denilen yerde Avusturya ordusu yenilgiye uğratıldı. Bu zaferin hemen arkasından Kanije ve Estergon kaleleri de fethedildi.

Osmanlı ordusu Avusturya karşısında bu başarıları kazandığı sıralarda Anadolu'da Celali İsyanları'nın başlaması ve doğuda İran ile mücadele edilmesi devleti zor durumda bırakıyordu. Bu nedenle Avusturya'nın barış talebi kabul edildi ve Zitvatorok Antlaşması imzalandı. (Antlaşma I. Ahmet Dönemi'nde imzalanmıştır.)

1606 yılında Avusturya ile imzalanan Zitvatorok Antlaşması'na göre:

- Avusturya'dan alınan kaleler Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Avusturya'nın Osmanlı Devleti'ne ödediği 30 bin düka altınlık vergi kaldırılacaktır.
- Avusturya bir defaya mahsus Osmanlı Devleti'ne 200 bin Kara Kuruş savaş tazminatı ödeyecektir.
- Avusturya Arşidükası Kutsal Roma Germen İmparatoru olarak kabul edilecek ve protokol bakımından Osmanlı padişahına denk sayılacaktır.

1606'da imzalanan Zitvatorok Antlaşması ile sona eren Osmanlı-Avusturya savaşları, uzun süren bir barış döneminin ardından 1663'te yeniden başladı. Sadrazam Fazıl Ahmet Paşa'nın idaresindeki Osmanlı ordusu Uyvar Kalesi ve sınırdaki bazı kaleleri ele geçirdi. Avusturya'nın isteği üzerine 1664 yılında Vasvar Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre Uyvar, Novigrad ve Zerinvor kaleleri Osmanlı Devleti'ne bırakıldı.

Zitvatorok sonrası Osmanlıların Avrupa'daki ilerleyişi giderek yavaşlamış, bu durumun bir sonucu olarak Anadolu'dan Balkanlara nüfus yerleştirme işlemi (İskan Politikası) durmuştur. Bunun sonucunda Anadolu, insanların yoksullaştığı, suçların ve isyanların arttığı bir coğrafya haline gelmiştir. Diğer yandan Avrupa'da yeni fetihlerin yapılmaması devşirme usulüne zarar verirken Kapıkulu Ocağı'nın da bozulmasına yol açan temel etken olmuştur.

Osmanlı-İran (Safevi) İlişkileri

Osmanlı-İran (Safevi) İlişkileri

Osmanlı Devleti'nin doğu siyasetinde en önemli yeri İran ve İran'a yönelik politikalar oluşturur. Osmanlı-İran ilişkilerinde II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinden bu yana önemli bir değişiklik yaşanmamıştır. O dönemlerde karşılaşılan sorunlar ve ilişkilerin benzerleri XVII. yüzyılda da görülür.

Osmanlı-İran ilişkilerindeki temel sorunlar genellikle şunlar olmuştur:

- İran'ın Doğu'da Şiiliği yayma çabası ve Osmanlı Devleti'nin bu durumu engellemek istemesi (Şii-Sünnî çatışması).
- İran'ın Doğu Anadolu'yu kendi topraklarına katmak istemesi.
- Osmanlı-Avusturya savaşları sırasında İran'ın doğu yönünden saldırıya geçmesi.

1577-1590 Osmanlı- Safevi Savaşları

İran ile ilk savaş Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde gerçekleşmiştir. 1514'teki Çaldıran Savaşı'nda Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'i yenilgiye uğratmış, ancak İran'a öldürücü darbe vurulamamıştır. Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde devam eden savaşlar 1555 yılında imzalanan Amasya Antlaşması ile sona ermiştir. İran ile imzalanan bu ilk antlaşma kalıcı bir barış sağlayamamıştır.

Şah Tahmasb'ın ölümünden sonra İran tahtına oturan II. Şah İsmail, Doğu Anadolu'daki halkı dinî ve etnik yönden Osmanlı Devleti'ne karşı yeniden kıskırtmaya başlayınca Anadolu'da Osmanlı Devleti'ne karşı isyanlar çıktı. II. Şah İsmail'in ölümü ve ardından taht kavgalarının alevlenmesini değerlendirmek isteyen Osmanlı Devleti, İran'a sefer düzenleme kararı aldı. Böylece Osmanlı-İran savaşları 1577'de yeniden başladı.

1577 yılında İranlıların, Osmanlı sınırlarına saldırması ile Amasya Antlaşması bozuldu. Osmanlı ordusu büyük başarılar kazanarak Hazar Denizi'ne kadar ilerledi. Zor durumda kalan İran'ın barış istemesi ile iki devlet

arasında Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması imzalandı. (1590). Bu antlaşma ile Azerbaycan, Gürcistan, Dağıstan

ve Lûristan'ın Osmanlılara ait olduğu kabul edildi.

Savaş geceleri de devam ettiği için askerler meşaleler kullanmıştır. Bu nedenle savaş "Meşaleler Savaşı" olarak da adlandırılır. 1590 yılına kadar aralıklarla devam eden Osmanlı-İran savaşları Osmanlı Devleti'nin üstünlüğü ile sona erdi. 1590 yılında iki devlet arasında Ferhat Paşa Antlaşması imzalandı.

Ferhat Paşa Antlaşması ile Azerbaycan, Gürcistan, Luristan ve Dağıstan bölgeleri Osmanlı hâkimiyetine bırakıldı. Alınan bu yerler ile Osmanlı sınırları Hazar Denizi'ne kadar uzamış ve Osmanlı Devleti doğudaki en geniş sınırlarına ulaşmıştır. (II. Murat Dönemi).

1603-1612 Osmanlı- Safevi Savaşları

Ferhat Paşa Antlaşması'nda kaybettiği toprakları geri almak isteyen İran Şahı Abbas, Osmanlı Devleti'nin Avusturya ile savaşması ve içeride Celali İsyanları'nın çıkmasını fırsat bilerek saldırıya geçti. 1603-1612 yılları arasındaki savaşlar 1612'de Nasuh Paşa Antlaşması'nın imzalanmasıyla sona erdi. Osmanlı Devleti, bu antlaşma ile Ferhat Paşa Antlaşması'nda aldığı toprakları geri verdi. İran ise Osmanlı Devleti'ne her yıl 200 deve yükü ipek vermeyi kabul etti. (I. Ahmet Dönemi).

1617-1618 Osmanlı - Safevi Savaşları

İran, Nasuh Paşa Antlaşması'nın şartlarına uymadığı için 1617'de savaşlar yeniden başladı. 1618 yılına kadar devam eden savaşlar Serav Antlaşması ile sona erdi. Serav Antlaşması'na göre, İran'ın ödediği 200 deve yükü ipek vergi, 100 deve yüküne indirildi (Genç Osman Dönemi).

1622-1639 Osmanlı-İran Savaşları

İran'ın Bağdat'ı işgal etmesi üzerine Osmanlı-İran savaşları yeniden başladı. Osmanlı padişahı IV. Murat, savaşın ilk yıllarında küçük yaşta ve tecrübesiz olduğu için İran karşısında başarı sağlanamadı. Ancak IV. Murat, 21 yaşına geldiğinde ilk olarak devlet içinde güçlü bir otorite kurdu. Ardından 1635'te ordunun başında sefere çıktı. 1635'teki bu Revan Seferi ile Revan (Erivan) alındı. Osmanlı ordusu Tebriz'e kadar ilerledi.

1638'te ordunun başında yeniden sefere çıkan IV. Murat, Bağdat Seferi adı verilen bu sefer ile Bağdat'ı fethetti. Kendisine başarısından dolayı "Bağdat Fatih" unvanı verilmiştir. (Bağdat ilk kez Kanuni Dönemi'nde, ikinci kez IV. Murat Dönemi'nde fethedilmiştir). İran'ın barış istemesi üzerine 1639'da Kasr-ı Şirin Antlaşması imzalandı.

Kasr-ı Şirin Antlaşması'na göre,

- Azerbaycan ve Revan İran'a bırakıldı.
- Bağdat Osmanlı Devleti'nde kaldı.
- Zağros Dağları iki devlet arasında sınır kabul edildi.

Kasr-ı Şirin Antlaşması, bugünkü Türkiye-İran sınırının çizildiği ilk antlaşma olmuştur. Aynı sınırın günümüzde de geçerli olması dönemde ne kadar gerçekçi bir sınır çizimi yapıldığının göstergesidir.

Osmanlıların doğuda Safevi sorununa kalıcı bir çözüm getirememelerinde;

- Batı ile mücadelelerin devam ediyor olması,
- Anadolu'da Celali İsyanlarının devam ediyor olması,
- Bölgenin Osmanlı merkezinden (İstanbul), Safevi (Tebriz) merkezine yakın olması,
- Bölgedeki Şii nüfusun Osmanlılardan ziyade Safevi egemenliğini tercih etmesi,
- Türkmenlerden oluşan Safevilerin kolay egemenlik altına alınabilecek bir güç olmaması gibi faktörler etkili olmuştur.

Osmanlı Devleti'ne Yönelik Stratejik Tehditler

XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nin fetih ve genişleme politikasında önemli ölçüde bir yavaşlama başladı.

Bu durumun nedenleri:

- Batıda Avusturya, doğuda ise İran ile uzun süren ve kesin sonuç alınamayan savaşların yapılması, Rusya'nın güçlü bir devlet olarak kuzeyden Osmanlı topraklarını tehdide başlaması,
- Akdeniz'de Tunus, Fas ve Kıbrıs'ın alınmasından sonra Akdeniz hâkimiyetinin sağlanması,
- Coğrafik Keşifler sonrasında Hint Okyanusu'na hâkim olan Portekizlilerin güney sınırlarında tehdit haline gelmesi.

Osmanlı Devleti, bu devletlerin yanı sıra Venedik, Lehistan gibi devletlerce de tehdit edilmeye başlamıştır. Neredeyse dört taraftan düşman güçleri ile sarılmış bir duruma gelen Osmanlı Devleti, değişen dünya dengelerini de göz önüne alarak bir taraftan kendi içindeki askerî, idari, toplumsal ve ekonomik yapısını değişen dünya düzenine göre yeniden şekillendirmeye çalışırken diğer taraftan bazı devletlerle mücadelesini sürdürmeye, bazı devletlerle de stratejik ortaklıklar kurmaya yönelmiştir. (Stratejik ortaklık; bir devletin siyasi bir amaca ulaşmak için başka devletlerle ittifak kurmasıdır. Stratejik tehdit; bir devletin topraklarının bir kısmını veya tamamını işgal edebilecek silahlı bir gücün varlığıdır).

Avrupalı Hristiyan Devletlerin kendisine karşı birlikte hareket etmesini engelleme adına uzun süre Hristiyan birliğini bozma politikalarını Osmanlılar başarıyla uygulamışlardır. 1448 II. Kosova Savaşı sonrası Avrupalıların Osmanlılara karşı karada birliktelikleri söz konusu olmamış, sadece Preveze ve İnebahtı'da donanma ittifakı yapmışlardır.

Osmanlılar Avrupa Haçlı birliği nin oluşmasını engelleme adına;

- Ticari ayrıcalıklar vermek (kapitülasyonlar)
- Askeri-siyasi yardımda bulunmak (Fransa'yı Almanya'ya karşı korumak)
- Mezhep ayrışmalarını desteklemek (Katoliklere karşı Protestanlara yardım etmek)
- Mezhepler arası düşmanlıklardan yararlanmak (Ortodoksları himaye etmek)
- Taht kavgaları yaşanan ülkelere müdahale ederek yakın bulduğu adayları tahta geçirmek (Lehistan, Erdel, Macaristan krallıklarının himaye altına alınması) gibi politikalar uygulamıştır.

XVII. yüzyılın sonlarına doğru gerçekleştirilen 1683 - II. Viyana Seferi Avrupalıların Osmanlı tehdidine karşı birlikte hareket etmesi sonucunu doğurmuş ve Avusturya Arşidükalığı liderliğinde Lehistan Krallığı, Venedik Dukalığı, Rusya Çarlığı ve Malta Şovalyeleri Kutsal İttifakı oluşturmuşlardır.

Viyana önlerinde başarısız olan Osmanlılar 1683 - 1699 arası devam eden Kutsal İttifak Savaşlarında farklı cephelerde mücadele etmek zorunda kalmış ve Ciğerdelen, Kahlenberg, Salankamen, Zenta muharebelerini kaybederek Karlofça (1699) ve İstanbul (1700) antlaşmalarına mecbur kalmıştır.

Karlofça Antlaşması ile Orta Avrupa egemenliğini kaybeden Osmanlılar Macaristan, Erdel, Ukrayna, Podolya, Mora ve Dalmaçya'yı Avusturya, Lehistan ve Venedik'e bırakmak zorunda kalmışlardır. Avrupa karşısında yenilmezliği sona eren Osmanlılar her ne kadar Karlofça'dan sonra kaybedilen yerleri geri almaya çalışmışlarsa da bu hedeften 1718 Pasarofça sonrası vazgeçmiş ve mevcudu muhafazaya öncelik vermişlerdir.

Antlaşmanın garantör devletinin Habsburglar olması Osmanlıların Avrupa üzerindeki yaptırım gücünün sona erdiğine en büyük kanıt olmuştur. Bu arada Rusya ile yapılan 1700 İstanbul Antlaşması ile Azak kalesi Ruslara bırakılmış böylece Karadeniz'in bir Osmanlı Gölü olma özelliği ilk yarayı almıştır.

Osmanlıların Avrupalı Müttefkleri

- Avrupa'nın Osmanlı karşısında birlikte hareket etmesini engellemede özellikle XVI. ve XVII. yüzyıllarda

Fransa, İngiltere ve Hollanda önemli roller oynamışlardır.

- Fransa Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu ve Habsburglara karşı olan mücadelesinde Osmanlı'nın yardım ve desteği ile ayakta kalırken Venedik Dukalığı'nın Akdeniz'deki ticari üstünlüğünü sonlandırma adına Hollanda ve İngiltere, Osmanlılar ile XVI. yüzyıl sonlarına doğru kapitülasyon antlaşmaları yapmışlardır.
- Kutsal İttifak Savaşları sırasında da İngiltere ve Hollanda savaşın bir an önce sonuçlandırılması ve Avrupa'da kendileri için yükselen bir tehdit olan Fransa Krallığı'na karşı ortak hareket edilmesi amacıyla Habsburglar ile Osmanlılar arasında aracı olmuşlardır.
- İlerleyen yıllarda Rusya ile sorun yaşamaya başlayan İsveç ve Lehistan krallıkları da Osmanlılar ile Rus tehlikesine karşı iş birliği yapmışlardır.

Osmanlı-Lehistan İlişkileri

Osmanlı Devleti; Lehistan'ı, Rusya ve Almanya'nın yayılcı politikalarına karşı bir tampon devlet olarak görüyordu. 1572 yılında Lehistan kralının ölmesi üzerine Rusya ve Almanya kendi adaylarını Lehistan kralı seçtirmek isteyince Osmanlı Devleti de olaya müdahale etti ve Erdei Bey'i Stefan Bathory (Baturi)'i Lehistan kralı seçti. Böylece Lehistan Osmanlı himayesine girdi. Osmanlı sınırları Baltık Denizi'ne kadar uzadı. Ancak Lehistan, 1587 yılında Osmanlı imayesinden çıkmıştır.

IV. Mehmet Dönemi: 1621 yılında imzalanan Hotin Antlaşması'ndan sonra Lehistan ile elli yıl süren bir barış dönemi yaşandı. Lehistan'ın Osmanlı himayesindeki Ukrayna Kazaklarının yaşadığı bölgeye saldırması üzerine Osmanlı-Lehistan savaşları başladı. 1672 yılında Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu sefere çıktı ve büyük başarılar elde etti. 1676 yılında yürürlüğe giren Bucaş Antlaşması ile Podolyave Ukrayna Osmanlı Devleti'ne bırakıldı. **Bucaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti, batıdaki en geniş sınırlarına ulaşmıştır.**

Osmanlı-Venedik İlişkileri

XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Venedik ile ilişkilerindeki en önemli sorun Girit Adası olmuştur. Girit'te bulunan Venediklilerin her fırsatta Müslüman tüccarların ve hacca gidenlerin gemilerine saldırmaları Osmanlı Devleti'nin adayı kuşatmasını kaçınılmaz hâle getirdi. Akdeniz'in güvenliğini sağlamak için 1645'te başlatılan kuşatma 1669'a kadar sürdü. 24 yıl süren kuşatma sonucunda Girit fethedildi. Kuşatmanın bu kadar uzaması Osmanlı donanmasının eski gücünü kaybettiğini göstermektedir.

Osmanlı-Rusya İlişkileri

Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki siyasi ilişkiler XVII. yüzyılda başladı. Rusya'nın Osmanlı egemenliğindeki Ukrayna Kazaklarının topraklarına girmesi üzerine ilişkiler bozuldu. 1678 yılında sefere çıkan Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Çehrin Kalesi'ni aldı. 1681 yılında Rusya'nın talebi üzerine Bahçesaray (Çehrin) Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmaya göre, Çehrin Kalesi Osmanlı Devleti'nde kalacak; Rusya, Osmanlı Devleti'ne bağlı Kırım Hanlığı'na vergi ödemeye devam edecektir. Bahçesaray Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin Rusya ile yaptığı ilk yazılı antlaşmadır. (IV. Mehmet Dönemi).

Osmanlı-Avusturya İlişkileri - II. Viyana Kuşatması (1681-1683)

Avusturya, egemenliği altında bulunan Macar topraklarındaki Protestan Macarları Katolik yapmak için baskı uygulayınca Macar ileri gelenlerinden Tökeli İm-re, ayaklanarak Osmanlı Devleti'nden yardım istedi. Osmanlı sadrazamı Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, Tökeli İmre'yi Orta Macaristan kralı ilan etti. Ardından IV. Mehmet'i ikna ederek Macaristan'daki Osmanlı hâkimiyetini güçlendirmek ve Avusturya tehlikesini önlemek için sefere çıktı. 600 bin kişilik Osmanlı ordusu Avusturya'nın başkenti Viyana'yı kuşattı. Osmanlı ordusuna tek başına karşı koyamayacağını anlayan Avusturya kralı, ülkeden kaçtı ve Avrupalı devletlerden yardım istedi.

Kutsal İttifak Savaşları (1683-1699)

Osmanlı ordusunun II. Viyana kuşatmasında aldığı yenilgiden hemen sonra Avusturya, Lehistan, Venedik, Rusya ve Malta, Papa'nın da teşvikiyle Kutsal İttifak adı verilen Haçlı birliğini kurdu ve Osmanlı Devleti'ne

savaş açtı.

Osmanlı ordusu 16 yıl boyunca Kutsal İttifak'ın içinde bulunan devletlerle mücadele etti. II. Mustafa'nın komuta ettiği ordu, Zenta Irmağı kenarında pusuya düşürüldü. Zenta Savaşı adı verilen bu savaşta Osmanlı ordusu neredeyse tamamen yok edildi. Savaştan sonra Osmanlı Devleti barış istedi. Kutsal İttifak Savaşları sürecinde Osmanlı Devleti, en ağır yenilgileri Salankamen (1691) ve Zenta (1697)'da almıştır.

Karlofça Antlaşması (1699)

Osmanlı Devleti Kutsal İttifak savaşlarına katılan Avusturya, Lehistan ve Venedik ile Karlofça Antlaşması'nı imzaladı. Rusya ile bir yıl sonra İstanbul Antlaşması imzalandı. Malta ise herhangi bir antlaşmaya katılmadı.

Karlofça Antlaşması'nın Maddeleri:

- Banat Yaylası ve Temeşvar Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Banat ve Temeşvar dışındaki bütün Macaristan ve Erdel Beyliği Avusturya'ya bırakılacaktır.
- Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verilecektir.
- Mora Yarımadası ve Dalmaçya kıyıları Venediklilere verilecektir.
- Antlaşma 25 yıl yürürlükte kalacak ve antlaşmanın garantörlüğünü (koruyuculuğunu) Avusturya yapacaktır.

Avrupa'da Modern Devletler Hukukunun Ortaya Çıkışı

XV. yüzyıldan başlayarak XVI. ve XVII. yüzyıllarda Avrupa'nın siyasi yapısında görülen en önemli gelişme feodal beylerin önemini kaybetmesi ile birlikte kralların giderek güçlenmesidir. Ayrıca bu yüzyıllarda krallar mutlak güçlerini pekiştirirken ulus-devlet kavramı da belirgin bir şekilde ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle İngiltere ve Fransa 1337-1453 yılları arasında yaptıkları Yüzyıl Savaşları'ndan sonra kendi içlerindeki feodal beyleri ortadan kaldırarak merkeziyetçi krallıklar haline gelmişlerdir.

XVII. yüzyıla gelindiğinde Coğrak Keşiflerin siyasi ve ekonomik sonuçları ortaya çıkmaya başladı. İngiltere, Fransa, Portekiz ve Hollanda gibi devletler büyük birer sömürge imparatorlukları haline geldiler. Yine bu yüzyılda Avrupa'nın sömürgeci devletleri arasında birbirlerinin sömürgelerini ele geçirme mücadelesi başladı. Genel olarak bakıldığında Avrupa'da veraset, mezhep sorunları, sömürge elde etme gibi nedenlerden dolayı sık sık çatışmalar yaşanmıştır.

Avrupa'da Katolik-Protestan Ayrışması ve Otuz Yıl Savaşları (1618 - 1648)

- 1517'de Martin Luther'in papalığa başkaldırısıyla dini bir gelişme olarak başlayan Reform Hareketleri Avrupa'nın içinde bulunduğu siyasi ortam dolayısıyla zamanla siyasi bir boyut kazanmıştır.
- Ülkelerin iç sorunları şeklinde ortaya çıkan mezhep mücadeleleri Lutherizm, Calvenizm, Anglikanizm, Presbiteryenizm gibi ulusal mezheplerin doğuşuna zemin hazırlamakla kalmamış siyasi ilişkileri de doğrudan etkileyerek Avrupa'nın XX. yüzyıl başlarına kadar sürecek yeni yapısını ortaya çıkarmıştır.
- Mezhep savaşları sonrası imzalanan Westphalia Barışı modern Avrupa Devletler Hukukunun ve diplomasisinin temeli kabul edilmiştir.
- Savaşlar ile Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu kendisini bir arada tutan tek öge olan din birliğini kaybetmiş ve Alman siyasi birliği parçalanmıştır. Ortaya çıkan prenslikler arasından Prusya XIX. yüzyıl sonlarına doğru Alman siyasi birliğini yeniden sağlayıp II. Reich (İmparatorluk) dönemini başlatmıştır.
- Katolik olmasına rağmen Protestan prensleri destekleyerek en büyük rakibi olan Almanya'dan kurtulan Fransa Kıta Avrupa'sının en büyük gücü haline gelmiştir.
- İsviçre, Hollanda, Prusya gibi Avrupa siyasetine yön verecek olan yeni devletler ortaya çıkmıştır.
- Din eksenli son mücadele olarak kabul edilen Mezhep Savaşları sonrası Avrupa'da dini özgürlük ve çeşitlilikler antlaşma ile güvence altına alınmıştır.
- Westphalia Antlaşması'yla devletlerin egemenlik ilkesi tanınmış ve böylece antlaşma yapan devletler birbirlerinin toprak bütünlüğünü ve iç işlerine karışmamayı kabul etmişlerdir.

XVII. yüzyıl, Avrupa'da yalnızca siyasi gelişmelerin yaşandığı bir dönem değildir. Haçlı Seferleri ile İslam dünyasıyla daha yi ilişkiler kuran Avrupa'nın kültürel ve dinsel yönden de değişim yaşadığı bir

dönemdir.

Katolik Kilisesi'nin baskılarına karşı c mayaya başlayan tepkiler zamanla Kilise'nin ve skolastik düşünce'nin zincirlerinin kırılmasına, Avrupa'nın bilim, teknoloji ve kültür alanında gelişmesine ortam hazırlamıştır.

Yeni Çağ Avrupa'sında kağıt ve matbaanın kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte düşüncelerin yayılması da hızlanmıştır. Katolik Kilisesi'nin dinî (uhrevî) hayatın dışında insanların yaşamına yaptığı müdahaleler, insanlardan maddi kazanç sağlama çabası ve siyasi hayata müdahalesi Yeni Çağ'da düşünce yapısı değişen insanların tepkisiyle karşılanmaya başladı. Bu tepkiler Reform denilen dinsel başkaldırıyı beraberinde getirdi. Önce Almanya'da Martin Luther adındaki bir rahibin İncil'in Katolik Kilisesi tarafından çarpıtılarak aktarıldığını, İncil'de günah çıkarma, cennetten yer satma gibi durumların olmadığını ilan etmesiyle başlayan Reform hareketleri, kısa sürede Avrupa'nın geneline yayıldı. Halkın Reform'a destek vermesiyle pek çok ülkede kiliselerin malları yağmalandı, hatta Katolik mezhebinden ayrılanlar tarafından yeni mezhepler kuruldu.

Otuz Yıl Savaşları dinî nedenlerle başlamasına rağmen diğer devletlerin de savaşa katılmasıyla siyasi bir boyuta taşındı. Savaşlar sırasında Almanya harabeye döndü. Kutsal Roma Germen İmparatorluğu yenilgiye uğradı ve taraflar arasında 1648'de Westphalia Antlaşması imzalandı.

Westphalia Antlaşması ile,

- Protestanlık bir kez daha tanındı ve yayılması serbest
- bırakıldı. Hollanda, bağımsız bir devlet haline geldi.
- Fransa, Alsas bölgesini aldı.
- Prusya Krallığı kuruldu. Böylece bugünkü Almanya'nın temelleri atıldı.
- İsveç Krallığı, Baltık Denizi'ne çıkma imkanı buldu.
- Kutsal Roma Germen İmparatorluğu dağılma sürecine girdi.

Westphalia Antlaşması'nın Avrupa'da Modern Devletler Hukuku'ndaki Yeri

Westphalia Antlaşması Avrupa'da modern devlet anlayışının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu antlaşma 1648'den 1815'deki Viyana Kongresi'ne kadar sürecek modern devlet haline gelme sürecini başlatmış ve Avrupa'daki kamu hukukunun temellerini atmıştır. Böylece Avrupa'da Orta Çağ'ın devlet yapısından modern devlet yapısına geçiş sağlanmıştır.

1700 - 1774 Yılları Arasındaki Gelişmeler

1683 - 1700 OSMANLI – RUSYA SAVAŞLARI

1700 İstanbul Antlaşması: Azak Kalesi'ni ele geçiren Ruslar Karadeniz'e inme imkanı bulurlar, Karadeniz Osmanlı Gölü olma özelliğini geçici olarak yitirir.

1711 OSMANLI – RUSYA SAVAŞLARI

1711 Prut Antlaşması: 1700 İstanbul Antlaşması ile kaybedilen yerler ve geri alınır, Karadeniz'deki Rus tehlikesi geçici olarak sonlandırılır, Karadeniz Osmanlı Gölü haline tekrar getirilir.

1716 - 1718 OSMANLI – HABSBURGLAR SAVAŞLARI

1718 Pasarofça Antlaşması: Belgrad'ın da kaybedilmesiyle Osmanlıların Karlofça ile kaybedilen yerleri geri alma politikası sona erer, mevcudu muhafazaya dönülür.

1730 - 1732 OSMANLI – SAFEVİ SAVAŞLARI

1732 Ahmet Paşa Antlaşması: Güneyde Kasr-ı Şirin ile çizilen sınırlar değişmemişse de kuzeyde Aras nehri

sınır kabul edilir.

1736 - 1739 OSMANLI – HABSBURGLAR VE RUSYA SAVAŞLARI

1739 Belgrad Antlaşması: İki cephede de savaşarak başarılar elde eden Osmanlılar Belgrad'ı geri alarak XVIII. yüzyılın en başarılı antlaşmasını yaparlar.

1742 - 1746 OSMANLI – İRAN AVŞAR ŞAHLIĞI SAVAŞLARI

1746 Kerden Antlaşması: II. Kasr-ı Şirin olarak da adlandırılan antlaşma ile uzun sürecek bir barış dönemi başlar, Osmanlılar İran'daki yeni egemen Avşar Nadir Şah'ı tanır.

1740 FRANSA'YA KAPİTÜLASYONLARIN SÜREKLİ OLARAK VERİLMESİ

1739 Belgrad Antlaşması'na arabuluculuk yapan Fransa'ya ticari ayrıcalıklar sürekli hale getirilir ve böylece her taht değişikliğinde yeniden onaylanmasına gerek kalmaz. Bu değişiklik kapitülasyonların kontrolünün Osmanlıların elinden çıkışına neden olur.

1768 - 1774 OSMANLI – RUSYA SAVAŞLARI VE 1770 ÇEŞME BASKINI

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması: Osmanlı tarihinin en ağır antlaşmalarından bir olan Küçük Kaynarca ile Rusya, tarihi hedeflerine ulaşma adına büyük bir adım atar. Baltık Denizi'nden yola çıkıp Akdeniz yolu ile Çeşme'ye gelerek Osmanlı donanmasını tahrip eden Rus donanması Akdeniz'de büyük bir güç olur.

XVII. Yüzyılda Denizcilik Faaliyetlerinde Yaşanan Değişimler ve Avrupa'da Yaşanan Değişimler

İlk ve Orta Çağlarda dünya ticaretinin en önemli merkezi Akdeniz'di. Ancak Coğrafik Keşifler ile birlikte Akdeniz önemini kaybetti. Ticaret iç denizlerden okyanus kıyılarına kaydı. Bu değişimin yaşanmasını sağlayan iki önemli unsur pusula ve gemi yapım tekniğinin gelişmesidir. Pusula, kaybolma korkusu olmadan açık denizlere çıkma fırsatı sağlarken icat edilen yelkenli ve sağlam gemiler, insan gücüne fazla ihtiyaç duymadan ve fırtınalarla rahatlıkla baş ederek çok uzak mesafelere ulaşma imkanı verdi.

XVII. Yüzyılda Denizcilik Faaliyetlerinin İç Denizlerden Okyanuslara Taşınmasının Dünya Siyasetine ve Ticaretine Etkileri

* Keşfedilen bölgelerde başta ilk keşifler (Portekiz ve İspanya) sonra da diğerlerince (İngiltere, Fransa, Hollanda...) sömürge imparatorluklarının kurulma süreci başlamıştır.

* İpek ve Baharat yollarına alternatif "Hint Deniz Yolu" keşfedilmiş ve bu durum İpek ve Baharat yollarının önem ve canlılığını azaltan bu yönüyle de doğunun zenginlikler çağının sona ermesi sürecini başlatmıştır.

* Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz limanları önem ve canlılıklarını kaybetmeye başlarken Atlas Okyanusu kıyısındaki limanların önemi artmaya başlamıştır.

* Haçlı Seferleri ile güçlenmeye başlayan "burjuva" sınıfı ticaretin gelişmesiyle daha da güçlenmeye başlamış ve ilerleyen zamanda yönetimde etkinlik sağlamaya çalışmıştır.

* Keşfedilen bölgelerin zenginliklerinin ve değerli madenlerinin Avrupa'ya taşınmaya başlaması; toprağa dayalı zenginlik kriterini değiştirmiştir.

* Merkantilizm sistemine geçiş süreci başlamıştır.

* Doğunun fakirleşmesine karşılık Avrupa'nın zenginleşme süreci başlamıştır.

* Keşfedilen yerlerde Avrupa kültürü (dil, din...) yayılmaya başlamıştır.

* Kiliseye duyulan güven bir kez daha sarsılmıştır.

* Yeni ırk, kültür, hayvan, bitkiler türleri Avrupa'ya taşınmıştır.

* Keşfedilen yerlerdeki yerel medeniyetler sömürge ve zenginlikleri ele geçirme adına yok edilmişler (Aztek, İnk, Maya...), bölgelere Avrupa'dan insan kitlelerinin gelmesiyle melez ırklar ortaya çıkmıştır. (Latin Amerika)

* Coğrafik Keşifler sonrası iç denizlerden okyanuslara açılan Avrupalılar için en önemli ekonomik faaliyet uluslararası ticaret olmuştur. Özellikle Fransa, İngiltere, Hollanda gibi denizci ülkeler okyanuslara dayanıklı kalyonlar ile Hint Deniz Yolu aracılığıyla Uzak Doğu ve Güney Doğu Asya'ya ulaşmışlar, kurdukları ticaret şirketleri ile birer küresel güç haline gelmeye başlamışlardır. Ekonomik zenginlik ülkelerin bilimsel faaliyetlerini de hızlandırmış ve bu durum Sanayi İnkılabı'na da zemin hazırlamıştır.

* Coğrafik Keşifleri başlatan ülkeler olan İspanya ve Portekiz ise yeni ekonomik anlayışı devam ettiremedikleri için klasik sömürgeci devlet şeklinden kurtulamamış, ekonomik zenginliği kalıcı hale getirememiş ve sanayileşme sürecinde başarılı olamamışlardır.

* İç denizlere egemen olan kadırgaya dayalı Osmanlı donanması bu süreçte okyanuslara çıkamamış, kalyonlara geçememiş ve Avrupa'nın ekonomik gelişimi karşısında her geçen gün daha da geriye gitmiştir. İpek ve Baharat yolları egemenliğine dayalı ekonomik zenginlik çökmüş ve eski yolları canlandırma girişimleri de başarısız olmuştur.

* Avrupa'nın Merkantilist ekonomik anlayışının aksine İlaşecilik anlayışını devam ettiren Osmanlılar ihracatı değil ithalatı, üretimi değil tüketimi öncelikli olarak benimsemeyi sürdürmüşler bu da yeni küresel ekonomik duruma aykırı olmuştur.

* Avrupa Coğrafik Keşifler ile başlayan yeni ekonomi düzene adapte olurken Osmanlılar Gelenekçilik ilkesine sadık kalmışlar ve toprağa dayalı, tarım merkezli üretim anlayışını devam ettirmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin Denizlerdeki Hâkimiyetinin Zayıflaması

Osmanlı Devleti, bir kara devleti olarak kurulsun da kısa süre içinde büyük bir devlet olabilmenin en önemli şartlarından birisinin denizlere hâkim olmaktan geçtiğini kavramıştır. Bu nedenle daha kuruluşunun ilk dönemlerinden itibaren hem donanmasını güçlendirme faaliyetlerine yönelmiş hem de Akdeniz ve Karadeniz'de stratejik öneme sahip yerleri kontrol altına almaya çalışmıştır.

Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde Karadeniz'deki Türk hâkimiyeti tam olarak sağlanırken Akdeniz'deki hâkimiyet kurma çabaları 1578'de Fas'ın ele geçirilmesiyle tamamlanmıştır. Bundan sonra Osmanlı Devleti, Akdeniz'in de tartışmasız en büyük gücü olmuştur. İşte Coğrafik Keşifler ve ardından Avrupalı devletlerin okyanuslarda güçlenmesi Osmanlı Devleti'nin Karadeniz ve Akdeniz'de en güçlü devlet olma özelliğini sürdürdüğü bir dönemde gerçekleşmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Denizlerde Hâkimiyetin Zayıflama Nedenleri:

* Akdeniz ve Karadeniz'de üstünlüğün sağlanması üzerine denizlerde rakip devletin kalmaması: Bu durum, Osmanlı donanmasını durağan (hareketsiz) hale getirmiştir.

* XVII. yüzyılda sık sık padişah ve devlet adamı değişikliğinden dolayı siyasi istikrarın sağlanamaması: Bu durum idari ve askerî yapıyı da olumsuz etkilemiştir.

* Coğrafik Keşifler sonucunda ticaret yollarının yön değiştirmesi: Bu durum ekonomik kaybın artmasına neden olmuştur.

* Ticari kaybın azaltılması için kapitülasyon verilen devlet sayısının artırılması: Bu durum yerli ekonominin dışa bağımlı hâle gelmesine ve hatta ilerleyen zamanlarda çökmesine neden olmuştur. Avrupalı devletler merkantilizm ile değerli madenleri ellerinde tutmaya önem verirken Osmanlı Devleti bu politikayı

benimsememiştir. Osmanlı Devleti için önemli olan halkın ihtiyaç duyduğu malların temin edilmesidir. Bu nedenle ithalatı kısıtlayıcı tedbirler almamıştır. Bu durum zamanla sömürgeci devletlerin Osmanlı ülkesini ham madde ve pazar kaynağı olarak görmelerine ortam hazırlayacaktır.

* Avrupa'daki bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere çok ilgi duyulmaması: Avrupalı devletler gemi yapım tekniği, silah teknolojisi gibi alanlarda daha hızlı ilerlerken Osmanlı Devleti, bu gelişmeleri daha geç bir dönemde takip etmeye başlamıştır.

16. ve 18.yy. arasındaki bazı antlaşmalar

- Vasvar Antlaşması: Habsburg İmparatorluğu 1644
- Kasr-ı Şirin Antlaşması: Safevi Şahlığı 1639
- Pasarofça Antlaşması: Habsburg İmparatorluğu 1718
- Prut Antlaşması: Rusya Çarlığı 1711
- Karlofça Antlaşması: Kutsal İttifak Devletleri 1699
- Hamedan Antlaşması: Safevi Şahlığı 1727
- Belgrad Antlaşması: Habsburg ve Rusya 1739
- Küçük Kaynarca Antlaşması: Rusya Çarlığı 1774
- Ahmet Paşa Antlaşması: Safevi Şahlığı 1732
- Bucaş Antlaşması: Lehistan Krallığı 1672
- Zitvatoruk Antlaşması: Habsburg İmparatorluğu 1606
- Ferhat Paşa Antlaşması: Safevi Şahlığı 1590

17. Yüzyıla dair Hatırlatma Notları

Merkantilizm: Coğrafik Keşifler sonrası Avrupa'da ortaya çıkan ve devletin ekonomik zenginliğini elindeki değerli madenlere (altın-gümüş) bağlayan, zenginlik kriterini taşınamazdan taşınabilir değerlere aktaran ekonomik doktrindir.

Manoryalizm : Orta Çağ Avrupası'nda egemen olan toprak zenginliğine ve yerel otorite (derebey) egemenliğine dayalı, kapalı tarım ekonomisinin uygulandığı ekonomik-siyasi sistemdir.

Kutsal İttifak: 1683 Viyana mağlubiyeti sonrası Habsburglar liderliğinde Leh, Venedik, Rus ve Malta devletlerinin Osmanlı'ya karşı oluşturdukları Hristiyan birliğidir.

Provizyonizm : Klasik Dönem Osmanlı ekonomisinin temel öğelerinden birisi olup, her türlü ürünün reayanın ihtiyacını giderecek şekilde iç pazarlarda bulunmasını öngören anlayıştır.

Lutherizm : 1517'de Almanya'da Martin Luther liderliğinde Katolik Kilisesine karşı başkaldırı sonrası ortaya çıkan yeni mezheptir.

Skolastizm : Orta Çağ Avrupa'sında Papalık liderliğindeki Katolik Kilisesinin ekonomik-siyasi-kkri-dini hayata egemen olmasını öngören dünya görüşüdür.

Fiskalizm : Klasik dönem Osmanlı maliyesinin temel unsurlarından olan; ekonomide devletin gelirlerini arttırıp, giderlerini azaltarak, hazineyi sürekli güçlü tutmaya ve vergi kaçığının sıkı bir denetimle önlemeye çalışılan sistemdir.

Emperyalizm: Coğrafik Keşifler sonrası Avrupa'nın dünyaya yayılıp hammadde, enerji, pazar ve insan gücüne egemen olması sonrası ortaya çıkan sömürgeci düzendir.

Hint Deniz Yolu: Coğrafik Keşifler sonrası Doğu ve Güney Doğu Asya'ya ulaşma adına Avrupalılarca Afrika'nın güneyindeki Ümit Burnu'ndan dolaşılmasıyla ortaya çıkan yeni deniz rotasıdır.

Anglikanizm: İngiltere Kralı VIII. Henry liderliğinde Katolik Kilisesi egemenliğine karşı çıkılarak oluşturulan millî İngiliz Protestan mezhebidir.

18. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Dış Politikası

Karlofça Antlaşması, Osmanlı Devleti için pek çok bakımdan yeni bir dönemi ifade ediyordu. Osmanlı Devleti, bugüne kadar antlaşma şartlarını karşı tarafa dikte ettirirken ilk defa Karlofça Antlaşması'nda karşılıklı müzakere kavramıyla tanıştı. Masa başı diplomasisi olarak adlandırılan müzakere, Osmanlı Devleti'nin saldırıdan savunmaya geçişinin simgesidir. Antlaşma'dan sonra devlet idaresinde bürokratik unsurlar, askerî unsurlara göre daha fazla ön plana çıkmaya başladı, sadrazamların reisülküttaplardan seçilmesine önem verildi. Yine bu dönemde Osmanlı Devleti'nin izlediği dış politikanın şekillenmesinde konjonktürel ittifaklar da etkili oldu.

Osmanlı Devleti, yeniden itibar kazanmak ve güçlü devlet imajını devam ettirebilmek, Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları ile kaybettiği toprakları geri alabilmek için XVIII. yüzyılda Rusya, Avusturya ve Venedik ile mücadele etmiştir.

Prut Seferi ve Prut Antlaşması (1711)

Rusya'nın Baltık Denizi'ne inme politikası, İsveç-Rus savaşının başlamasına neden oldu. Savaşın ilk yıllarında İsveç Kralı Demirbaş Şarl, Çar I. Petro'ya karşı üstünlük sağladı. Ancak 1709'da Poltova'da yenilgiye uğrayan İsveç Kralı, yaralı bir halde Osmanlı Devleti'ne sığındı. İsveç Kralı'nı takip eden Rus orduları, Osmanlı topraklarına girdi. Böyle bir durum günümüzde de doğrudan bir savaş nedenidir. Bu nedenle Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş ilan etti. 1711 yılında Çar I. Petro'nun başında bulunduğu Rus ordusu Prut Nehri kıyısında sıkıştırıldı. Yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Rusya, Osmanlı Devleti'nden barış istedi. Ordunun başında bulunan Baltacı Mehmet Paşa, Yeniçerilerin gayretsizliği ve yeniden bir Haçlı ittifakı kurulması endişesiyle barış yapmayı kabul etti ve Prut Antlaşması imzalandı.

Prut Antlaşması'nın Şartları:

- Azak Kalesi ve çevresi Osmanlı Devleti'ne geri verilecek.
- Ruslar İstanbul'da elçi bulundurmayacak.
- Ruslar Lehistan iç işlerine karışmayacak.
- İsveç Kralı, serbestçe ülkesine dönebilecek.

Osmanlı- Venedik ve Avusturya Savaşları (1715-1718)

Osmanlı Devleti 1715 yılında Venediklilere savaş açtı. Mora, çok kısa bir süre içinde yeniden Osmanlı topraklarına katıldı. Bu durum Prut'la başlayan ümitlerin boş olmadığı inancını güçlendirdi. Osmanlı Devleti'nin bu başarıları Karlofça Antlaşması'nın garantör devleti Avusturya'yı rahatsız etti ve Avusturya, Osmanlı Devleti'ne kendisinin de savaşa gireceği tehdidinde bulundu. Osmanlı Devleti elde ettiği başarılarla güvenerek bu tehdidi önemsemedi. Venedik'in yanında savaşa giren Avusturya ordusu Petervaradin Savaşında Osmanlı Devleti'ni ağır bir yenilgiye uğrattı. Ardından Osmanlı'nın elinde kalan son Macar topraklarını aldı. Sonra ise Balkanlar'a girip Belgrat'ı aldı (1718). Bunun üzerine Osmanlı Devleti, araya İngiltere ve Hollanda'yı sokarak Avusturya'dan barış istedi. Avusturya, Venedik ve Osmanlı Devleti arasında Pasarofça Antlaşması imzalandı(1718).

Pasarofça Antlaşması (1718)

- Yukarı Sırbistan, Belgrat, Temeşvar, Küçük Eflak, Sirmiyum ve Banat Yaylası Avusturya'ya bırakılacak.
- Savaş sırasında Venediklilerden alınan Mora, Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.
- Dalmaçya, Bosna ve Arnavutluk kıyılarındaki bazı kaleler Venediklilere verilecektir.

Osmanlı-Rusya-Avusturya Savaşları (1736-1739)

Pasarofça Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Osmanlı Devleti, 20 yıla yakın bir süre Avrupalı devletlerle savaş yapmadı. Bu süre içinde doğuda İran savaşları devam etmiştir. Osmanlı Devleti doğuda İran savaşlarıyla meşgulken Rusya, Osmanlı Devleti'ne karşı Avusturya ile gizli bir ittifak kurdu.

Rusya ile yaptığı ittifak gereği Avusturya da Osmanlı Devleti'ne savaş açtı. İki cephede savaşmak zorunda kalan Osmanlı ordusu, I. Mahmut'un askerî alanda yaptığı modernleşme çabaları sonucunda Avusturya ve Rusya karşısında başarılar kazandı. Fransa'nın arabuluculuk yapması üzerine Avusturya, Osmanlı Devleti ile Belgrat Antlaşması imzalayarak savaştan çekildi. Avusturya'nın çekilmesinden sonra tek başına kalan Rusya, Osmanlı Devleti'ne destek olmak için İsveç'in saldırıya geçeceğini öğrenince barış istedi. Rusya ile de Belgrat Antlaşması imzalandı.

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı ve Küçük Kaynarca Antlaşması

- Kırım bağımsız olacak ancak halkı dinî yönden Osmanlı halifesine bağlı kalacak. İlk defa halkı tamamen Türk ve Müslüman bir bölge kaybedilmiştir.
  - Kılburun, Yenikale, Kerç kaleleri ile Azak Kalesi Ruslara verilecek. Azak Kalesi'nin kaybedilmesiyle Karadeniz'in Türk gölü olması özelliği sona ermiştir.
  - Rusya savaşta Osmanlı Devleti'nden aldığı Eflak, Boğdan, Besarabya ile Akdeniz'deki bazı adaları Osmanlı Devleti'ne geriverecek.
  - Rusya, Osmanlı'da yaşayan Ortodoks halkın haklarıyla Eflak ve Boğdân beylerinin haklarını koruyabilecek.
  - Rusya İstanbul'da sürekli elçi bulundurabilecek. Rusya ilk kez kapitülasyon hakkı elde etmiştir.
  - Rusya Karadeniz'de donanma bulundurabilecek.
  - Rusya, Hristiyanları ve rahipleri kutsal yerleri serbestçe ziyaret edebilecek.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek. Osmanlı Devleti ilk kez savaş tazminatı ödemiştir.